

УДК 342.951
DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.180>

М. М. Пицида
здобувач кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів
orcid.org/0000-0002-9620-5450

ПОДАННЯ ДОКУМЕНТІВ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЩОДО ДОПУСКУ ДО КОНКУРСУ ЯК СТАДІЯ ПРОЦЕДУРИ ДОБОРУ НА ПОСАДУ СУДДІ

У статті здійснено аналіз правового забезпечення порядку оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу як стадії процедури добору на посаду судді. Вивчено результати практики діяльності суб'єктів владних повноважень щодо їх організації та забезпечення, виокремлено вади їх діяльності.

Вироблено обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення цього етапу означеної процедури, зокрема: обґрунтовано необхідність розробки ВККСУ єдиного Положення про організацію та процедуру добору на посаду судді, яке затверджується рішенням ВРП і визначає етапи процедури добору на посаду судді вперше; вказано на необхідність зарахування як одного із критеріїв відповідності для зайняття посади судді наявність наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук або кваліфікаційного ступеня доктора філософії в галузі права, підтвердженого документом встановленого зразка; визначено право особи, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання, претендувати на посаду судді з плинном трьох років з моменту її звільнення, а також у разі визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення; уточнити перелік документів, які надаються кандидатом на посаду судді до ВККСУ шляхом права надання крім копії військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних) іншого документу встановленого зразка, який засвідчує постановку особи на військовий облік або спеціальний облік військовозобов'язаних; визначити право подання претендентом на посаду судді документів до ВККСУ після встановленого строку, якщо особа надала переконливі докази об'єктивності невчасного та неповного їх подання; передбачити законодавчу можливість оскарження рішення ВККСУ щодо недопуску особи до добору кандидатів на посаду судді та інші.

Ключові слова: процедура добору на посаду судді, стадії процедури, оголошення добору, подання документів, прийняття рішення щодо допуску до конкурсу.

Pishchida M. M. SUBMISSION OF DOCUMENTS AND DECISION ON ADMISSION TO THE COMPETITION AS A STAGE OF THE SELECTION PROCEDURE FOR A JUDGE

The article analyzes the legal support of the procedure for announcing the selection for the position of a judge, acceptance of documents and decision-making on admission to the competition as a stage of the selection procedure for the position of a judge. The results of the practice of the subjects of power in relation to their organization and provision have been studied, the shortcomings of their activity have been singled out.

Substantiated proposals have been developed to improve this stage of this procedure, in particular: the need to develop a single Regulation on the organization and procedure for selection for the position of a judge, which is approved by the VRP and defines the stages of the selection procedure for the first time; indicated the need for enrollment as one of the eligibility criteria for the position of a judge – the presence of a doctorate (candidate) of law or a qualification degree of doctor of philosophy in the field of law, confirmed by a standard document; determined the right of a person who was previously dismissed from the position of a judge based on the results of the qualification assessment to apply for the position of a judge within three years from the moment of his dismissal, as well as in case of judicial recognition of the dismissal decision; clarify the list of documents submitted by a candidate for the position of a judge to the VKKSU by the right to provide, in addition to a copy of a military card (for servicemen or conscripts) – another standard document certifying the registration of a person or special registration of conscripts; to determine the right of a candidate for the position of a judge to submit documents to the VKKSU after the established term, if the person has provided convincing evidence of the objectivity of their untimely and incomplete submission; provide for the legislative possibility of appealing the decision of the VKKSU on the inadmissibility of a person to the selection of candidates for the position of judge, etc.

Key words: selection procedure for the position of a judge, stages of the procedure, announcement of selection, submission of documents, decision-making on admission to the competition.

Постановка проблеми. Значним надбанням судової реформи, започаткованої в 2015 році та визначеної в Стратегії реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки [1], стало прийняття та набуття чинності в 2016 році Закону «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закону) [2], в якому по-новому в Розділі IV «Порядок зайняття посади судді» та Розділі V «Кваліфікаційний рівень судді» визначені процедури добору на посаду судді на конкурс-

них засадах, з чіткими, прозорими та законодавчо визначеними етапами такої процедури.

Досі не вирішеною є проблема добору кандидатів на посади суддів 2017 року. Зокрема, минуло вже понад три роки, відколи 367 кандидатів успішно пройшли доволі складні та тривалі процедури: тестування особистих морально-психологічних якостей, спеціальну перевірку, спеціальну підготовку в Національній школі суддів України, склали кваліфікаційний іспит. Однак через рап-

тове припинення повноважень колишнього складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ) усі процеси поставлено на паузу на підставі прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX [3]. Таким чином, низка необхідних процедур, встановлених законом, залишилися незавершеними: не перевірено практичні завдання, не сформовано рейтинг кандидатів, не зараховано до резерву, не рекомендовано до призначення на посаду судді. Таким чином, добір на посаду суддів призупинений до моменту формування правомочного складу ВККСУ, що викликає проблеми з укомплектуванням судів, впливає на ефективність діяльності суддів та унеможлиблює реалізації права громадян та юридичних осіб на ефективний судовий захист їх прав та інтересів. Так, за даними Державної судової адміністрації України, станом на 16 жовтня 2020 року фактична кількість суддів у судах України становить 5 363 судді за визначеної кількості 7 295 суддів; повноваження здійснювати правосуддя мають 4 809 суддів; кількість вакантних посад суддів становить 1 932, що складає більше 30% від загальної штатної кількості суддів, здатних забезпечувати ефективно судочинство. При цьому понад 1 600 чинних суддів мають право на відставку у зв'язку з тим, що їхній стаж становить 20 років та більше; є суди, в яких правосуддя не здійснюється взагалі через відсутність призначених суддів у штаті суду [4]. На розблокування такої ситуації спрямований Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності Верховного Суду та органів суддівського врядування (далі – проект Закону), внесений на розгляд Верховної Ради України Президентом України 22.06.2020 року під № 3711 [5], яким передбачено законодавчі можливості для розблокування діяльності ВККСУ та удосконалення та пришвидшення процедури добору суддів. Сподіваємось, що з прийняттям даного Проекту Закону, який пройшов схвалення 9 жовтня 2020 року Європейською комісією «За демократію через право» (Венеційська комісія), нагальна проблема швидкого призначення нових суддів до судів першої та апеляційної інстанцій буде вирішена.

Попри всі зміни, які відбуваються в процедурі добору суддів, актуальним дослідницьким завданням є аналіз правового забезпечення етапів її здійснення, вивчення результатів практики діяльності суб'єктів владних повноважень щодо її здійснення, виокремлення вад їх діяльності та вироблення обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення якісного формування суддівського корпусу.

У зв'язку з цим в межах цієї статті на виконання завдань дослідження – аналізу процедури добору на посаду судді в Україні, заплановано виконання наступних задач: аналіз правового забезпечення порядку оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу, вивчення результатів практики діяльності суб'єктів владних повноважень щодо їх організації та забезпечення, виокремлення вад їх діяльності та вироблення обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення даного етапу означеної процедури.

Виклад основних положень. Аналіз правових актів, які тією чи іншою мірою регулюють порядок оголошення та проведення конкурсу на посаду судді в межах процедури добору на посаду судді в Україні, дає можливість виокремити основні з них.

Передусім це Закон «Про судоустрій та правовий статус суддів» (далі – Закон), яким визначено: порядок утворення та ліквідації суду, визначення та узгодження кількісного його складу (в ст. 19); вимоги до посади судді (в ст. 69); обмеження щодо зайняття посади судді (перелік яких визначений в ст. 69); стадії та етапи добору на посаду судді, а також порядок призначення на посаду судді визначені в ст.ст. 70-81); підстави та порядок переведення судді до іншого суду визначені в ст. 82 [2]. Також добір кандидатів для призначення на посаду судді вперше регулюється Порядком розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше, визначений відповідним Положенням (далі – Положення), затвердженим Рішенням ВККСУ від 18.10.2012 № 214/пп-12 [6]. Цим Положенням визначено окремі процедури порядку проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді; подання документів особами, які виявили бажання стати суддею, та їх допуск до добору кандидатів на посаду судді; організація та порядок проведення перевірок і збору інформації стосовно кандидатів на посаду судді; анонімного тестування (іспиту) кандидатів та направлення для проходження спеціальної підготовки; проведення кваліфікаційного іспиту; визначення рейтингу кандидатів на посаду судді; формування та ведення резерву на заміщення вакантних посад судді; проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді.

Добір на заняття вакантної посади судді, відповідно до ст. 79 Закону здійснюється шляхом проведення конкурсу, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України. Наразі таким положенням є Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, затвержене рішенням ВККСУ від 02 листопада 2016 року № 141/зп-16 (далі – Положення) [7].

Водночас з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX повноваження ВККСУ були припинені, окремі з них передані Вищій раді правосуддя (далі – ВРП), зокрема зазначено, що ВККСУ розробляє та подає на затвердження Вищій раді правосуддя проекти порядку складення відбіркового іспиту та методики оцінювання його результатів, порядку складення кваліфікаційного іспиту та методики оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядку та методології кваліфікаційного оцінювання, порядку формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) [3]. Таким чином, сьогодні положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді має затверджуватись Вищою радою правосуддя, а відповідно, діюче втрачає свою чинність.

В той же час це виключно питання перерозподілу повноважень між органами, які здійснюють публічне адміністрування у сфері судоустрою та діяльності судів, і значно не впливає на процедуру оголошення та проведення конкурсу на посаду судді. Цим Положенням урегульовані процедури проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді: порядок оголошення конкурсу; загальний порядок подання та прийняття заяви і документів для участі у конкурсі; порядок розгляду документів; порядок проведення спеціальної перевірки; порядок кваліфікаційного оцінювання та визначення рейтингу кандидата для участі у конкурсі; визначення результатів конкурсу.

Аналіз визначених в ст. 70 Закону етапів порядку добору та призначення на посаду судді дає можливість систематизувати процедуру добору на посаду судді через виокремлення таких стадій цієї процедури: 1) оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу; 2) проведення спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді та з'ясування наявності або відсутності обмеження щодо зайняття посади судді; 3) оцінка правових професійних навичок та морально-ділових якостей кандидата на посаду судді та спеціальної підготовки кандидата; 4) конкурс на заміщення вакантної посади та призначення на посаду судді.

Нижче увагу буде приділено аналізу першої стадії процедури добору на посаду судді – оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу.

Оголошення добору кандидатів на посаду судді здійснюється на підставі рішення ВККСУ з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад

суддів. Рішення про проведення конкурсу ухвалюється на засіданні ВККСУ у пленарному складі.

Однак перед тим як розглянути та прийняти рішення про оголошення добору на посаду судді, відповідальний структурний підрозділ секретаріату ВККСУ готує інформацію про прогнозовану кількість вакантних посад судді та подає її на розгляд ВККСУ для вирішення питання про визначення потреби в державному замовленні на професійну підготовку кандидатів на посаду судді у Національній школі суддів України. За результатом аналізу прогнозованої кількості вакантних посад суддів та визначеної потреби у державному замовленні на професійну підготовку кандидатів на посаду судді у Національній школі суддів України ВККСУ України вирішує питання про оголошення проведення добору кандидатів на посаду судді й визначає строк приймання заяв про участь у доборі кандидатів на посаду судді та визначених Законом документів.

На підставі прийнятого рішення про необхідність здійснення добору на посаду судді ВККСУ розміщує на своєму офіційному вебсайті оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді. Оголошення також публікується в друкованих засобах масової інформації, визначених Вищою кваліфікаційною комісією суддів України для такої мети. В оголошенні має бути зазначено кінцевий термін подання документів до ВККСУ, що не може бути меншим, ніж 30 днів із дати розміщення оголошення, а також прогнозована кількість вакантних посад суддів на наступний рік. Оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді містить наступну інформацію: прогнозовану кількість вакантних посад суддів – потребу у державному замовленні на професійну підготовку кандидатів на посаду судді у Національній школі суддів України; строк приймання та порядок подання заяв про участь у доборі кандидатів на посаду судді; місце, період, час приймання заяв про участь у доборі кандидатів на посаду судді та визначених Законом документів.

Наступним етапом першої стадії процедури добору на посаду судді є подання документів особами, які виявили бажання стати суддею, та їх допуск до добору кандидатів на посаду судді. Перед тим як окреслити перелік документів, необхідних для подання на посаду судді, необхідно звернути увагу на загальні (базові) вимоги щодо освітньо-кваліфікаційного та професійного рівня претендента на посаду судді. Претендентом на посаду судді може бути особа, яка відповідає таким критеріям у сукупності: 1) не молодша тридцяти та не старша шістдесяти п'яти років; 2) має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років; 3) є компетентною, доброчесною та володіє державною мовою.

При цьому слід відмітити, що не в підзаконному правовому акті, а прямо в законі надане правове тлумачення цих кваліфікуючих ознак, зокрема: під вищою юридичною освітою слід розуміти вищу юридичну освіту ступеня магістра (або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), яка здобута в Україні, а також вищу юридичну освіту відповідного ступеня, здобуту в іноземних державах та визнану в Україні в установленому законом порядку; стажем професійної діяльності у сфері права слід вважати стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти; стажем наукової роботи – стаж професійної діяльності у сфері права на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників у вищому навчальному закладі (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) чи науковій установі України або аналогічному вищому навчальному закладі чи науковій установі іноземної держави; під науковим ступенем слід розуміти науковий ступінь у сфері права, здобутий у вищому навчальному закладі (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) чи науковій установі України або аналогічному вищому навчальному закладі чи науковій установі іноземної держави. Науковий ступінь, здобутий у вищому навчальному закладі чи науковій установі іноземної держави, повинен бути визнаний в Україні в установленому законодавством порядку. Однак щодо останнього, то він у найближчій перспективі потребує уточнення. Адже оскільки ми в межах євроінтеграційних процесів поступово приєднуємось до загальносвітових, передусім європейських стандартів в сфері освіти та науки, то вже починає працювати процедура присвоєння наукової кваліфікації здобувача ступеня доктора філософії (міжнародний класифікатор – РНГ), яка виписана в Постанові Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» [8]. І наразі сьогодні результатом захисту дисертаційних досліджень в галузі права в різних спеціалізованих вчених радах за новою процедурою особі присвоюється науковий кваліфікаційний ступінь доктор філософії в галузі права за спеціальністю 081 – Право, яка сьогодні прирівнюється до наукового ступеня кандидата юридичних наук (вітчизняна аналогія). Таким чином, у законі необхідно урівняти право даних категорій осіб претендувати на посаду судді та приймати участь у доборі на цю посаду.

Обставинами, які обмежують набуття статусу судді, а, відповідно, не дозволяють їй приймати участь у доборі є: 1) визнання особи судом обмежено дієздатною або недієздатною; 2) підтверджена документально наявність хронічних психічних

чи інших захворювань, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя; 3) наявність незнятої або непогашеної судимості; 4) якщо відповідно до закону до неї застосовано заборону обіймати відповідну посаду в цілому або в межах часу заборони; 5) особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком щодо такої особи, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду; 6) особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Однак, на нашу думку, такі обставини теж потребують уточнення, оскільки окремі з них призводять до різного тлумачення правової норми, деякі з них мають оціночний характер та обмежують право участі особи у відборі на посаду судді, а відповідно порушують її конституційні права на вільний вибір та доступ до професії. Так, відповідно до п. 5 ст. 69 Закону «не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання». Однак аналіз результатів кваліфікаційного оцінювання суддів, який проводився ВККСУ в період 2016–2019 року, показує, що в багатьох випадках ВККСУ ухвалювала мотивоване рішення про непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді на підставі дослідження досьє та проведення співбесіди кандидата, при тому, що свої професійні якості ним було підтверджено під час складення іспиту. А відповідно до ст. 85 Закону дослідження досьє та проведення співбесіди кандидата здійснюється як кінцевий етап кваліфікаційного оцінювання після складення іспиту. Таким чином, доволі суб'єктивним критерієм діяльності судді, в результаті оцінки якого може бути прийнято рішення про звільнення, є дослідження досьє кандидата, яке має включати 17 положень, за наявності невідповідності одного із них може бути прийняте таке рішення, наприклад, інформацію про ефективність здійснення судочинства суддею, а саме тривалість виготовлення тексту вмотивованого рішення, що є сумнівним оціночним критерієм, враховуючи складність справи. Отже, необхідно резюмувати, що звільнення особи з посади судді за результатом кваліфікаційного оцінювання не є тим рішенням, яке передбачає категоричну безстрокову заборону в майбутньому претендувати та займати посаду судді, до того ж

це рішення не приймалось в судовому порядку. У зв'язку з цим необхідно п. 5 ст. 69 «Вимоги до кандидатів на посаду судді» Закону України «Про судоустрій та правовий статус суддів» викласти в такій редакції: «Особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання не може претендувати на посаду судді протягом трьох років з моменту її звільнення, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення».

Заява про участь у доборі кандидатів на посаду судді й анкета кандидата подаються за формою та змістом, які затверджені ВККСУ та узгоджені ВРП й розміщені на офіційному веб-порталі ВККСУ. Форма та зміст заяви про згоду на збирання, зберігання та використання інформації про кандидата з метою оцінки його готовності до роботи на посаді судді та проведення щодо нього спеціальної перевірки, рекомендованої ВККСУ для використання заявниками, розміщуються на офіційному веб-порталі ВККСУ у відповідному Додатку.

Відповідно до ст. 71 Закону кандидат на посаду судді разом з заявою до ВККСУ подає повний чітко визначений перелік документів, окремі з яких потребують уточнення. Так, зокрема А.О. Малихіна, досліджуючи причини відмов у допущенні до конкурсу на посаду судді наданих ВККСУ, вказує, що однією із причин є надання кандидатами не копії військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних), а тимчасового посвідчення, яке зазвичай видається військоматами особам, які не проходили військову службу в лавах Збройних сил України [9, с. 177]. Вирішити цю проблему можливо шляхом внесення змін до положень ст. 70 Закону, виклавши п.12 ч.1 ст. 70 Закону нормою такого змісту: «копію військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних) та іншого документу встановленого зразка, який засвідчує постановку особи на військовий облік або спеціальний облік військовозобов'язаних».

Документи подаються кандидатами на посаду судді вперше до ВККСУ особисто або надсилаються засобами поштового зв'язку за адресою та в строк, які зазначені в оголошенні про проведення добору кандидатів на посаду судді. Порядок та особливості подання та реєстрації даних документів визначені в Розділі III Положення.

Наступним етапом процедури добору на посаду судді є оцінка поданих кандидатом документів та прийняття рішення про допуск до конкурсу. Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 70 Закону ВККСУ здійснює перевірку відповідності осіб, які звернулися із заявою для участі в доборі, установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді на основі поданих документів. Слід відрізнити цей етап добору від етапу проведення спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді, який

визначений ст. 74 Закону, тут йдеться про документальну перевірку, тобто перевірку повноти наданих документів та даних, які в них подані, передусім тих, які стосуються кваліфікаційних вимог до кандидатів на посаду судді.

Перевірку відповідності осіб, які звернулися із заявою для участі в доборі, установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді на основі поданих документів, здійснює відповідальний структурний підрозділ секретаріату ВККСУ, зокрема, це відділ з питань проведення перевірок спільно з відділом по роботі з кандидатами на посаду судді.

У разі встановлення невідповідності переліку та комплектності доданих до заяви документів, вказаних особою у заяві, із фактично доданим або неналежності оформлення документів секретаріат ВККСУ складає акт і повертає такі документи особі, яка їх подала, без розгляду ВККСУ. На основі поданих особою документів член ВККСУ або за його дорученням інспектор здійснює перевірку: 1) дотримання особою визначеного ВККСУ терміну подання документів для участі у доборі та складення відбіркового іспиту; 2) поданих особою документів на відповідність переліку та вимогам до їх оформлення; 3) відповідності особи на час звернення до ВККСУ установленим вимогам до кандидата на посаду судді.

Інформація про результати розгляду питання про відповідність особи установленим Законом вимогам до кандидата на посаду судді розміщується на офіційному вебсайті ВККСУ. Слід зауважити, що особи, які не подали всіх необхідних документів, та/або подали документи, що не відповідають вимогам, до добору не допускаються. У разі недопуску особи до добору кандидатів на посаду судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює вмотивоване рішення. Водночас Положенням не визначено гарантії дотримання прав кандидатів на посаду судді вперше та порядок їх реалізації, зокрема: право надання документів, необхідних для участі у конкурсі по завершенню строків подання таких документів, якщо існують підстави, які унеможливили вчасне подання кандидатом таких документів. Для забезпечення дотримання прав особи, яка претендує на посаду судді на стадії подання документів до ВККСУ, доцільно внести певні зміни до законодавства, зокрема п. 6 ст. 71 «Заява кандидата на посаду судді до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» викласти в такій редакції: «Особі, які не подали всіх необхідних документів та/або подали документи, що не відповідають вимогам, до добору не допускаються. Особа, яка з об'єктивних причин не надала вчасно заяву та документи до ВККС або надала їх не повний перелік у випадку визнання об'єктивності невчасного та неповного їх подання та подання їх в повному обсязі,

може бути допущена для подальшої участі у конкурсі. У разі недопуску особи до добору кандидатів на посаду судді Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює вмотивоване рішення, яке може бути оскаржено в позасудовому порядку та в порядку, визначеному КАСУ».

На цій стадії добору на посаду судді виникає питання щодо можливості оскарження ухваленого ВККСУ вмотивованого рішення про недопуск особи до добору кандидатів на посаду судді. Законом визначена виключна можливість судового оскарження лише остаточного рішення, яке виноситься в результаті процедури добору на посаду судді – рішення про відмову ВРП у внесенні Президентіві України подання про призначення судді на посаду, яке може бути оскаржено до Верховного Суду у порядку, встановленому процесуальним законом.

Водночас, на нашу думку, рішення ВККСУ про недопуск особи до добору кандидатів на посаду судді на стадії подання документів, оскільки інші рішення ВККСУ чи ВРП, які стосуються обмежень щодо подальшого проходження конкурсу на посаду судді, можуть бути оскаржені до суду.

Висновки. В результаті дослідження в межах цієї статті було здійснено аналіз правового забезпечення першої стадії процедури добору на посаду судді – оголошення добору на посаду судді, прийняття документів та прийняття рішення щодо допуску до конкурсу, виявлено її вади та запропоновані окремі шляхи удосконалення її правового регулювання, зокрема: обґрунтовано необхідність розробки ВККСУ єдиного Положення про організацію та процедуру добору на посаду судді, яке затверджується рішенням ВРП і визначає етапи процедури добору на посаду судді вперше; вказано на необхідність зарахування як одного із критерію відповідності для зайняття посади судді – наявність наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук або кваліфікаційного ступеня доктора філософії в галузі права, підтвердженого документом встановленого зразка; визначено право особи, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання претендувати на посаду судді з плинном трьох років з моменту її звільнення, а також у разі визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення; уточнити перелік документів, які надаються кандидатом на посаду судді до ВККСУ шляхом

права надання крім копії військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних), іншого документу встановленого зразка, який засвідчує постановку особи на військовий облік, або спеціальний облік військовозобов'язаних; визначити право подання претендентом на посаду судді документів до ВККСУ після встановленого строку, якщо особа надала переконливі докази об'єктивності невчасного та неповного їх подання; передбачити законодавчу можливість оскарження рішення ВККСУ щодо недопуску особи до добору кандидатів на посаду судді тощо.

Література

1. Про затвердження Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Стор. 38. Ст. 1267.
2. Про судоустрій та правовий статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування: Закон України від 16 жовтня 2019 року № 193-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 50. Стор. 16. Ст. 354.
4. Кандидати на посаду судді: призначити неможливо чекати. *Юридична практика*. Публікація від 02 листопада 2020. URL. <https://kr.su.court.gov.ua/archive/1016683/>.
5. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності Верховного Суду та органів суддівського врядування: внесений Президентом України від 22.06.2020 року під № 3711. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69228.
6. Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18.10.2012 № 214/пп-12. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr214695-12#n17>.
7. Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді: Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 02 листопада 2016 року № 141/зп-16. URL. https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/polozhennia_051018.pdf.
8. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. *Офіційний вісник України*. 2019. № 22, Стор. 49. Ст. 767.
9. Малихіна А.О. Проблеми процедури добору кандидатів на посаду судді вперше. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 1 (13). С. 175–181.